

ФОРМУВАННЯ ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКУ З ВИКОРИСТАННЯМ КЛІЄНТ-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

Р.М. ОПАЛЬЧУК,

*к. е. н., доцент кафедри банківської справи та страхування,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна*

ORCID: 0000-0002-3733-8182

E-mail: matychur@nubip.edu.ua

Б.П. НЕВГАД,

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна*

ORCID: 0009-0008-2191-7324

E-mail: nevgadbogdan10@gmail.com

Анотація. У статті досліджено роль депозитного портфелю в забезпеченні ресурсної бази комерційного банку. Розглянуто теоретичні аспекти формування депозитного портфелю, його складові та чинники впливу. З метою визначення фінансової стабільності й можливості банку надавати кредити і вкладати кошти в різні види активів проведено аналіз зв'язків між ресурсною політикою банку та його депозитним портфелем. Досліджено методи і стратегії, які впливають на формування депозитного портфелю та його роль як важливого інструменту ресурсної політики.

Проаналізовано головні фактори управління депозитним портфелем, включаючи стратегії залучення депозитів, розподіл активів, ризиковий профіль і диверсифікацію. Детально описані інструменти, які використовуються для управління депозитним портфелем, серед яких ліквідна модель, модель оцінки ризиків, модель прогнозування попиту на депозити, аналіз конкурентного середовища та інші. Досліджено способи максимізації прибутків від депозитів, включаючи використання оптимальних ставок відсотків, розробку нових продуктів і послуг для залучення клієнтів. Для формування базису дослідження проаналізовано динаміку показників ефективності депозитної політики АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Розглянуто практичні аспекти управління депозитним портфелем і наведено рекомендації щодо його оптимізації. Також досліджено питання створення ефективних механізмів залучення нових клієнтів, розробки продуктів депозитного портфелю, врахування інтересів клієнтів і забезпечення високого рівня обслуговування. З метою вибору оптимального розподілу депозитних

ресурсів проаналізовано такі фактори, як ризик, ліквідність, дохідність і стабільність.

Успішне управління депозитним портфелем потребує постійного моніторингу ринкових умов і аналізу змін у попиті й пропозиції на банківському ринку. Запропоновано конкретні рекомендації щодо управління депозитним портфелем комерційних банків, які базуються на результатах проведених досліджень. Отримані результати можуть бути використані для підвищення фінансової стійкості банку. Банки можуть використовувати рекомендації щодо диверсифікації депозитного портфелю і управління ризиками для забезпечення стабільного розвитку й запобігання фінансовим проблемам.

Ключові слова: банк; банківські ресурси; депозитний портфель; депозитна політика; управління депозитним портфелем; фінансова стійкість.

Актуальність

В умовах сьогодення банки є невід'ємною частиною фінансової системи, а ефективне формування депозитного портфелю має важливе значення для їх стійкості та розвитку. Однією з центральних і базових функцій банків України є залучення коштів фізичних і юридичних осіб у вклади, розміщення залучених коштів від свого імені та за свій рахунок, а також відкриття і ведення банківських рахунків фізичних і юридичних осіб. Депозитний портфель є центральним елементом банківської діяльності, від якого залежить здатність банку надавати кредити і ефективно вкладати свої ресурси. Головним джерелом залучених коштів є депозити, які становлять майже 86% всіх пасивів банків. Саме тому однією з актуальних проблем, які стоять перед банками, є удосконалення механізму залучення коштів клієнтів. В Україні наразі спостерігається відтік депозитних коштів із комерційних банків. Винятком був лише 2019 рік, коли відбулося зростання обсягу депозитів на 37 млрд грн порівняно з 2018 роком. Факторами, що спричиняють відтік депозитних коштів у ко-

мерційних банках є:

- висока інфляція, яка знецінює заощадження, що робить банківські депозити менш привабливими;

- процентні ставки за депозитами в гривні залишаються на низькому рівні, що не покриває інфляцію;

- політична й економічна нестабільність: повномасштабна війна в Україні та загальна нестабільність знижують довіру населення до банківської системи;

- зростання безготівкових розрахунків і електронних гаманців зменшує потребу в готівці та, відповідно, в банківських депозитах;

- інвестори шукають альтернативи банківським депозитам, серед яких нерухомість, акції та облігації, які потенційно можуть принести вищий дохід.

Водночас, скасування вимоги комерційного банку повертати строкові вклади на першу вимогу фізичних осіб може зменшити відтік коштів із банківської системи, знизити прояви паніки й покращити ліквідність у банківській системі. Відтак, особливої актуальності набуває формування депозитного портфелю банку з використанням клієнт-орієнтованого підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Суттєвий внесок щодо вивчення питань депозитної діяльності банків зробили вітчизняні вчені. Дослідник Васюренко О.В. зосереджувався на аналізі структури депозитного портфелю банків і впливі різних факторів на його формування [7]. Герасимович А.М. поглиблено досліджував взаємозв'язок між депозитним портфелем банків і економічними показниками, що характеризують розвиток держави, такими як інфляція, обсяги кредитування та інші [8]. Науковці Дзюблюк О.В. і Гриценко О.А. концентрували увагу на аналізі ризиків, пов'язаних із депозитною діяльністю банків і розробці стратегій управління ними [9, 10]. Кох Т.А. досліджувала вплив інноваційних технологій на депозитний портфель банків і розробила рекомендації щодо їхнього впровадження [11]. Савлук М.І. акцентував увагу на взаємозв'язку між депозитним портфелем комерційного банку і фінансовою стійкістю банківської системи в цілому [12].

Однак, на сьогоднішній день виникає необхідність формування ефективного механізму управління депозитним портфелем банку в умовах воєнного стану. Також необхідно вдосконалити механізми збільшення депозитних ресурсів банку безпосередньо через диверсифікацію джерел фінансування, розробку стратегії маркетингу і залучення більшої кількості клієнтів.

Метою дослідження є проаналізувати структуру депозитного портфелю на прикладі банку, оцінити ефективність управління депозитним портфелем і розробити шляхи вдосконалення управління депозитним

портфелем на прикладі державного банку України.

Матеріали і методи дослідження

Для досягнення визначеної мети і вирішення завдань дослідження були застосовані такі загальнонаукові й спеціальні методи:

1) вертикальний і горизонтальний аналіз фінансової звітності банку. Так, вертикальний аналіз фінансової звітності проведено з метою оцінки структури фінансових показників банку, визначення частки кожного елемента в загальній сумі відповідного фінансового звіту з метою визначення найбільшого впливу на фінансові результати і стан банку. Горизонтальний аналіз фінансової звітності проведено для визначення змін фінансових показників банку за певний період з метою виявлення тенденцій, визначення динаміки змін і оцінки ефективності управління банком;

2) аналіз динаміки і структури депозитного портфеля – для визначення загальних тенденцій на ринку депозитних послуг, оцінки розподілу різних видів депозитів у загальному портфелі банку, розробки шляхів підвищення ефективності управління депозитними ресурсами;

3) аналіз оборотності депозитного портфеля – для вивчення швидкості залучення і вилучення депозитів з метою оцінки стабільності депозитної бази та ефективності управління депозитними ресурсами, визначення потреб у нових продуктах і оптимізації процентної політики;

4) аналіз процентних витрат банківської установи – для оцінки ефективності управління депозитами й оптимізації процентної політики;

5) факторний аналіз ефективної процентної ставки – для оцінки факторів, які впливають на ефективну процентну ставку; виявлення ключових чинників, які дозволяють банку коригувати свою політику процентних ставок з метою підвищення привабливості депозитних продуктів; ідентифікації факторів, які впливають на зростання витрат і ризиків, пов'язаних із депозитами;

6) метод синтезу і узагальнення – для об'єднання даних про динаміку, структуру й ефективність депозитного портфеля для формування цілісного бачення; узагальнення результатів аналізу з метою виявлення основних тенденцій і закономірностей у поведінці клієнтів і ефективності депозитних продуктів; формулювання практичних рекомендацій для вдосконалення управління депозитним портфелем банку.

Результати дослідження та їх обговорення

Депозитний портфель є важливою частиною фінансової діяльності банку, так як надає можливість привернути грошові кошти для подальшого використання і кредитуванні й інших операціях. Під депозитним портфелем Мельничук Н.Ю., Ковальчук С.С. розуміють «сукупність коштів на депозитних рахунках клієнтів, залучених банком на договірній основі» [4, с. 164].

На нашу думку, депозитний портфель є сукупністю всіх депозитів, розміщених у банку. Він включає в себе депозити від фізичних осіб, юридичних осіб і інших фінансових установ. Депозитний портфель є одним із основних джерел фінансування для банків, оскільки він забезпе-

чує їм стабільність і відносно дешеві кошти.

Формування депозитного портфелю є безперервним циклічним процесом, який складається з таких основних етапів:

- аналіз (дослідження «поведінки» грошових коштів на рахунках клієнтів);
- планування (орієнтація на залучення певних груп клієнтів і види депозитів);
- робота по залученню клієнтів (впровадження нових продуктів, гнучка тарифна політика та індивідуальна робота з клієнтами);
- контроль [3, с. 33].

Низький рівень власного капіталу українських банків посилює необхідність залучати кошти через депозитні рахунки для формування ресурсної бази банківської установи і вказує на необхідність реалізації ефективної депозитної політики в системі банківського менеджменту [4, с. 2].

Важливим елементом економічної системи будь-якої країни є створення ефективної банківської системи. Усі банки повинні проводити стійку ресурсну політику, спрямовуючи зусилля на нарощення ресурсної бази й покращення її якості [1, с. 40]. Ресурсна база банку залежить від депозитного портфелю, який є його найважливішою складовою.

Депозитний портфель включає в себе суму коштів, розміщених на депозитних рахунках клієнтів, які були залучені банком на умовах договору. Депозитний портфель є важливим компонентом діяльності банку, так як він визначає обсяг грошових ресурсів, які банк може використовувати для надання кредитів і інших фінансових послуг. Окрім того, структура депозитного портфелю може впливати на фінансову стійкість банку.

Депозитний портфель є основним джерелом фінансування банку. Однією з основних функцій банків України є залучення коштів юридичних і фізичних осіб у вклади, розміщення залучених коштів від свого імені та за свій рахунок, відкриття й обслуговування банківських рахунків юридичних і фізичних осіб. Важливе місце у виконанні цих функцій на ринку банківських послуг займають депозитні операції. При цьому основні аспекти економічної сутності депозитного портфелю банку включають:

1) джерело фінансування: депозити є одним із основних джерел фінансування для банку. Гроші, залучені від вкладників, можуть бути використані банком для надання кредитів і фінансування інших операцій;

2) відсоткову ставку: банк виплачує вкладникам певний відсоток на їхні вклади, який визначається банком і може бути фіксованим або змінюватися з часом в залежності від різних факторів;

3) строк вкладу: вкладники здійснюють депозити на певний строк, що дозволяє банку планувати використання цих грошей в майбутньому;

4) ризики і ліквідність: банк повинен враховувати ризики, пов'язані з депозитами, серед яких можливість зняття коштів вкладниками до закінчення строку вкладу, що може вплинути на ліквідність банку та його можливість виконувати фінансові зобов'язання;

5) функція посередника: банк, використовуючи депозити, функціонує як посередник між секторами економіки, забезпечуючи вкладникам можливість зберігання грошей і надаючи їх у вигляді кредитів позичальникам.

Основною метою управління депозитним портфелем комерційного

банку є: задоволення попиту клієнтів на привабливі умови розміщення депозитів; підтримка ліквідності; отримання достатньої маржі як різниці процентних доходів за кредитами і процентних витрат за депозитами; формування стабільних прибутків, розподілення яких сприятиме узгодженню інтересів стейкхолдерів (акціонерів, менеджерів, клієнтів, банків-кореспондентів, наглядових і податкових органів). Таким чином, депозитний портфель є тим об'єктом, який поєднує управління зобов'язаннями і активами, а від його оптимальності й збалансованості залежить ефективність реалізації кредитної функції банківської установи.

Основні характеристики формування депозитного портфелю включають: термін вкладу, відсоткову ставку, умови видачі, ризики і захист вкладів. Управління депозитним портфелем банку передбачає впровадження комплексу стратегій і практик, спрямованих на залучення, утримання та оптимізацію депозитів. Окрім вищезазначених аспектів, також важливо враховувати динаміку ринку, кон'юнктуру і рівень конкуренції. Також важливо мати чітку стратегію ризик-менеджменту, яка включає в себе оцінку ліквідності, кредитних ризиків і процедури моніторингу.

За економічним змістом депозити можна поділити на чотири групи (рис. 1): до запитання, на певний строк (депозитні сертифікати), ощадні (ощадкнижка) та депозити на вигоду (вклади підвищення).

Власниками депозитів банківських установ є: некомерційні організації, домогосподарства, сектор загального державного управління, нефінансові корпорації та інші фінан-

Рис. 1. Класифікація депозитів за економічним змістом

Джерело: складено авторами.

сові установи. Депозити різних груп клієнтів банківських установ, попри схожу ознаку – зростання грошового капіталу, виконують специфічні функції: для сектора загального державного управління – наповнення дохідної частини державного і місцевого бюджетів; для інших фінансових і нефінансових корпорацій – джерело

інвестиційного доходу і забезпечення економічного зростання внутрішніми інвестиційними ресурсами; для домогосподарств – джерело покращення добробуту через отримання нарахованих відсотків, інститут самострахування через створення додаткових резервів на випадок непередбачуваних подій (рис. 2).

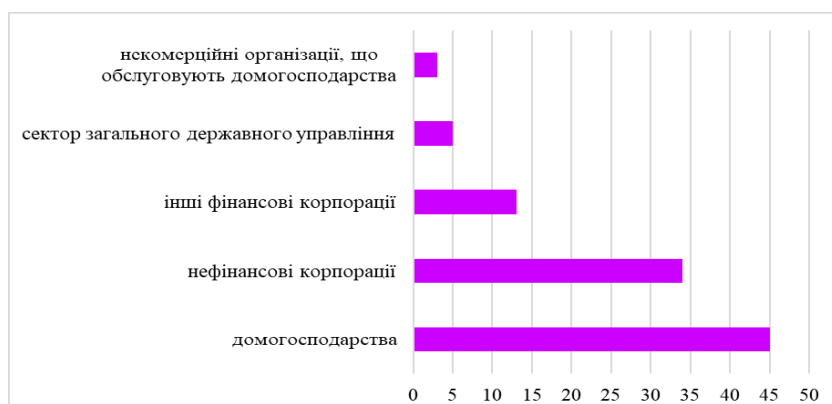

Рис. 2. Склад і структура депозитного портфелю на рівні банківської системи станом на 01.01.2024 року, %

Джерело: складено авторами на основі даних [3, с. 30].

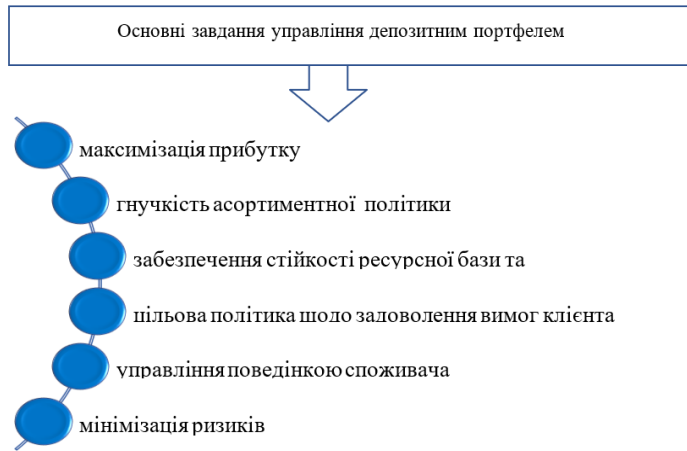

Рис. 3. Завдання управління депозитним портфелем банку

Джерело: складено авторами.

Формування депозитного портфелю як інструменту ресурсної політики банку полягає в наступному:

- депозити є основним джерелом формування ресурсної бази банку, тому управління депозитним портфелем є ключовим елементом ресурсної політики;

- банк шляхом цільового формування структури депозитного портфелю забезпечує весь обсяг і структуру ресурсів;

- банк може ефективно керувати витратами на залучення ресурсів, мінімізуючи ризики ліквідності шляхом вибору конкурентних ставок за депозитами, умов залучення, термінів, валют тощо;

- банк розподіляє ризики між усіма видами депозитів і клієнтами, що зменшує залежність від окремих депозитів або клієнтів і забезпечує більшу стійкість банку до потенційних ризиків.

Депозитна політика є важливим інструментом конкурентної боротьби між банківськими установами, коли для залучення ресурсів вони змушені підвищувати процентні ставки за

депозитами. Зворотними сторонами цієї ситуації є: подорожчання ресурсної бази; збільшення процентних витрат і зменшення процентної маржі банківської установи, що призводить до скорочення абсолютного розміру її прибутку. Головними завданнями управління депозитним портфелем є максимізація прибутку, гнучкість асортиментної політики, забезпечення стійкості ресурсної бази, цільова політика щодо задоволення вимог клієнтів та мінімізація ризиків (рис. 3).

Методи формування депозитного портфелю як інструменту ресурсної політики банку включають наступні підходи:

- різноманітність продуктів;
- управління ставками шляхом інсталяції вигідних ставок для довгострокових депозитів або спеціальні пропозиції для нових клієнтів;
- розширення клієнтської бази шляхом збільшення мережі відділень, покращення онлайн-банкінгу і обслуговування інших каналів.

Економічна сутність депозитного портфелю полягає в тому, що він

є основним джерелом фінансування банківської діяльності. Кошти з депозитного портфелю дозволяють банку надавати кредити підприємствам, організаціям і населенню, інвестувати в цінні папери, здійснювати міжбанківські операції тощо. Таким чином, банк може отримувати прибуток від різниці між активними і пасивними процентними ставками. Ефективне управління депозитним портфелем дозволяє комерційним банкам залучати й утримувати клієнтів, що є ключовим фактором для їхнього фінансового успіху.

Окрім того, депозитний портфель є важливим елементом для забезпечення ліквідності банку. Рівень депозитів визначає доступність коштів для виконання платежів і зобов'язань перед клієнтами. Комерційні банки також використовують депозитний портфель як інструмент для залучення нових клієнтів і збереження існуючих, пропонуючи конкурентні умови

й вигоди, такі як високі процентні ставки або додаткові сервіси. Однак, депозитний портфель також має свої ризики. Наприклад, залежність від залучених коштів може створювати ризик втрати ліквідності в разі відтоку депозитів. Окрім того, зміни в рівні процентних ставок можуть впливати на дохідність банку і його здатність залучати депозити. Усе це підкреслює важливість ефективного управління депозитним портфелем для комерційних банків. Вони повинні аналізувати ринкові умови, вибирати оптимальні стратегії привертання і утримання клієнтів, а також забезпечувати достатню ліквідність для забезпечення стабільності банківської діяльності.

Динаміку показників ефективності депозитної політики на прикладі державного банку АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2019-2023 рр. наведено в табл. 1.

Генеральний коефіцієнт надійності досліджуваного банку в 2023 р.

1. Ефективність депозитної політики АТ КБ «ПриватБанк», 2019-2023 рр.

Показники	Роки					Динаміка показників 2023/2019
	2019	2020	2021	2022	2023	
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0,22	0,24	0,25	0,42	0,45	+ 23,0
Генеральний коефіцієнт надійності	0,15	0,17	0,19	0,37	0,41	+ 26,0
Рівень надійності капіталу в пасивах банку, %	14,2	16,3	19,1	20,4	21,7	+ 7,5
Частка власного капіталу, сформована за рахунок прибутку, %	69,0	65,3	60,4	59,2	75,1	+ 6,1
Ефективність використання банком залучених ресурсів, %	1,52	1,87	2,1	2,3	2,8	+ 1,28
Ефективність операцій банку, %	3,9	2,5	2,7	3,4	7,2	+ 3,3
Ефективність використання власного капіталу, %	2,78	5,46	8,25	13,59	14,2	+ 11,44
Рівень співвідношення кредитів і депозитів, %	24,0	26,0	29,0	36,0	42,0	+ 18,0
Рівень використання депозитів, %	79,7	82,5	83,2	85,6	87,2	+ 7,5
Рівень ефективності депозитної політики, %	3,2	3,6	4,1	4,3	5,8	+ 2,6

Джерело: розраховано авторами за [3, с. 30].

2. Показники оцінки стану депозитних операцій АТ КБ «Приватбанк»

Показники	Роки					Динаміка показників 2023/2019
	2019	2020	2021	2022	2023	
Середній залишок депозитів, млн грн	240,6	312,7	325,3	471,9	509,9	+ 269,3
Дебетовий оборот, млн грн	151,6	234,5	240,9	332,6	340,1	+ 188,5
Оборотність депозитних вкладень	0,63	0,75	0,74	0,7	0,67	+ 0,04
Тривалість одного обороту депозитних вкладень, днів	571	480	495	472	453	- 118
Приріст депозитних вкладень, тис. грн	- 10,7	72,1	73,04	84,5	86,1	+ 75,4
Кредитовий оборот, тис. грн	140,8	306,6	298,07	310,09	357,6	+ 216,8
Рівень осідання депозитних вкладень	- 0,08	0,24	0,26	0,35	0,41	+ 0,33
Сума достроково вилучених депозитів, тис. грн	16,75	14,10	15,43	15,9	16,03	- 0,72
Коефіцієнт нестабільності строкових депозитів, %	6,96	4,51	4,87	4,53	4,25	- 2,71

Джерело: розраховано авторами за [3, с. 30].

збільшився порівняно з базовим 2019 р., що вказує на зростання ефективності заходів банківської установи щодо залучення фінансових ресурсів. Це свідчить про те, що робочі активи стали більше захищені власним капіталом. Рівень співвідношення кредитів і депозитів у 2023 р. становив 42%, що на 18 в. п. більше, ніж за аналогічний період 2019 року. Оцінка рівня ефективності депозитної політики свідчить, що в АТ КБ «Приватбанк» показники використання залучених коштів і ефективність капіталу мають тенденцію до зростання. Рівень використання депозитів також має стійку тенденцію до зростання, загалом на 7,5 в. п. за досліджуваний період.

Із метою підвищення прибутковості й надійності банку рекомендується звернути увагу на оптимізацію депозитного портфелю. У табл. 2 надано оцінку стану депозитних операцій банку.

Коефіцієнт оборотності депозитних вкладень у 2019 р. становив

0,63, а тривалість обороту – 571 день. Розраховані показники за 2023 рік свідчать про прискорення оборотності депозитних вкладень до 0,67, а тривалість обороту скоротилася на 118 днів – до 453 днів. Скорочення обсягу депозитів у 2019 р. зумовило від’ємне значення рівня осідання депозитних вкладень, яке за модулем становить 0,08. У результаті зростання депозитної бази у 2023 р. зазначений коефіцієнт набув додатних значень і збільшився до 0,41. Коефіцієнт нестабільності строкових депозитів протягом 2019-2023 рр. скоротився з 6,96% до 4,25%, загалом його рівень є незначним. Виходячи з даних табл. 2, можемо зробити висновок, що депозитний портфель АТ КБ «Приватбанк» є достатньо стабільним, а динаміку зміни показників варто визнати позитивною.

Довіра до банківської установи – це «сукупність очікувань, передбачення дій контрагентів, відсутність шахрайства, дотримання суб’єктами

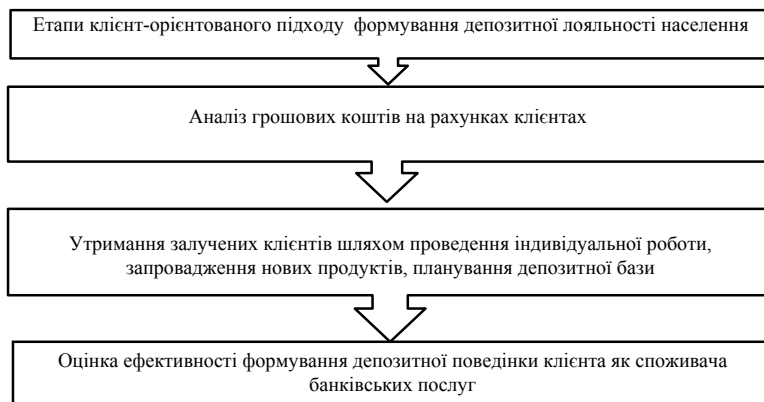

Рис. 4. Етапи клієнт-орієнтованого підходу формування депозитної лояльності населення

Джерело: складено авторами.

банківської ресурсної бази за рахунок коштів домогосподарств і формування інвестиційних джерел інноваційного розвитку національної економіки [5, с. 40].

Основні етапи використання клієнт-орієнтованого підходу до формування депозитної лояльності населення наведено на рис. 4.

Для успішної реалізації етапів наведених на рис. 4, необхідна наявність певного макроекономічного середовища, представленого, передусім, стабільністю національної грошової одиниці, формуванням стійкості банківського сектора, в основі якої лежить капіталізація відповідно до стандартів Базель III і Базель IV, а також виведення з ринку хронічно збиткових банків. Управління депозитним портфелем банку з клієнт-орієнтованим підходом означає, що банк ставить клієнтів у центр своїх стратегій і дій. Методи формування депозитного портфелю є важливим інструментом ресурсної політики, так як депозити є основним джерелом залучення коштів для банку.

Розрізняють такі основні методи формування депозитного портфелю:

1) привабливі умови депозитних продуктів, серед яких високі процентні ставки на депозити; додаткові бонуси або спеціальні пропозиції для залучення клієнтів; різні терміни депозиту; можливість додаткових внесків або вилучень, а також гнучкі умови виплати відсотків;

2) розширення каналів залучення депозитів шляхом відкриття депозитних рахунків через Інтернет або мобільний додаток, що забезпечує зручність для клієнтів;

3) розвиток відносин із сторонніми організаціями, які мають доступ до великої бази клієнтів, наприклад, з роботодавцями, щоб пропонувати спеціальні умови депозитних рахунків для їх співробітників;

4) диференціація депозитних продуктів, які відповідають потребам різних клієнтських груп, наприклад, депозити з гнучкими умовами вилучення коштів для молоді або депозитні продукти зі спеціальними умовами для підприємців;

Наведені вище методи можуть бути використані для збільшення депозитного портфелю банку і залучення більшої кількості депозитів. Однак важливо також враховувати ризики і витрати, пов'язані з формуванням депозитного портфелю, та забезпечити належне управління цими ресурсами. Головні принципи клієнт-орієнтованого підходу до управління депозитним портфелем включають:

- розуміння потреб клієнтів: вивчаються й аналізуються потреби і вимоги клієнтів щодо депозитних продуктів;

- персоналізований підхід: індивідуальне обслуговування й консультації клієнтів щодо депозитних продуктів;

- інноваційність: постійне вдосконалення депозитних продуктів і послуг, впровадження нових технологій і інноваційних рішень;

- комунікація і взаємодія: активне спілкування з клієнтами, надання зрозумілої та чіткої інформації про депозитні продукти, умови й переваги, також банк враховує зворотний зв'язок із клієнтами і вдосконалює свої послуги на основі отриманих відгуків.

Клієнт-орієнтований підхід до управління депозитним портфелем банку спрямований на те, щоб залучати й утримувати клієнтів, задовольняти їхні потреби і будувати взаємовигідні відносини. Прозорість функціонування банківських установ і виконання ними обов'язків щодо своїх клієнтів є необхідною умовою успішного функціонування банківської системи. Банки, які акумулюють «чужі» гроші, мають забезпечити довіру між усіма суб'єктами банківського ринку.

Висновки і перспективи подальших досліджень

Формування депозитного портфелю є основним інструментом ресурсної політики банку, який дозволяє використовувати ресурси, керувати ризиками, забезпечити ліквідність і збільшити конкурентоспроможність. Управління депозитним портфелем банку включає в себе: аналіз потреб і ринку клієнтів, встановлення конкурентоспроможних відсоткових ставок, розробку різноманітних депозитних продуктів і підтримання належного рівня ліквідності.

За результатами дослідження можна стверджувати, що впродовж 2019-2023 рр. середній залишок депозитів в АТ КБ «Приватбанк» зріс із 240 млн грн у 2019 р. до майже 510 млн грн у 2023 р., що свідчить про збільшення обсягу депозитів у банку. Збільшення середнього залишку депозитів упродовж зазначених років викликано тим, що населення надає перевагу короткостроковим депозитам банку. Перш за все даний факт пов'язаний із зміною економічної ситуації, високою ризиковістю довгострокових вкладень і змінами у фінансовій поведінці населення. Короткострокові депозити мають більшу ліквідність, що дозволяє клієнтам банку мати швидкий доступ до своїх коштів у разі потреби. Окрім того, такі депозити можуть бути більш привабливими для вкладників через високу конкуренцію між комерційними банками, яка призводить до надання пропозицій більш вигідних умов для короткострокових вкладень.

Ефективне управління депозитним портфелем дозволяє банку забезпечити необхідну ліквідність, знизити ризики і забезпечити стійкість фінансової системи. Розробка і впровадження

ефективних методів формування депозитного портфелю з використанням клієнт-орієнтованого підходу є важливим завданням для кожного банку, що прагне досягти успіху на фінансовому ринку з метою забезпечення стійкості банку в умовах змін на ринку та в економіці загалом. Навички комунікації та взаємодії з клієнтами також відіграють важливу роль у залученні й утриманні депозитів. Для того, щоб залучити додаткові депозитні ресурси АТ КБ «Приватбанк» повинен впроваджувати нові види депозитів. Адже це єдиний спосіб збільшити депозитну базу, зберегти власну ліквідність, виконати свої зобов'язання і показати позитивні фінансові результати. Планування депозитних ресурсів банку є складним і багатогранним процесом, який полягає в пошуку й реалізації найефективніших рішень щодо формування, розподілу та використання ресурсів. Усі ці аспекти разом утворюють комплексний підхід до управління депозитним портфелем, спрямований на досягнення стійкості та прибутковості банку.

Список використаних джерел

1. Макаренко Ю.П., Хацько В.В. Оцінка управління депозитним портфелем комерційного банку на прикладі АТ «ОТП БАНК», 2021 рік. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2021/8.pdf
2. Кузьменко О.С. Управління депозитним портфелем банку в умовах цифрової трансформації. *Економіка і прогнозування*. 2021. № 4. С. 112-121.
3. Журавель О.А. Управління депозитним портфелем комерційного банку. 2021. URL: https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/56466/1/%d0%96%d1%83%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b5%d0%bb%d1%8c%20%d0%9e.%d0%90._2021.pdf
4. Мельничук Н.Ю., Ковальчук С.С. Депозитна діяльність банківських установ у контексті формування їхньої ресурсної бази. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 1. С. 163-167.
5. Зубова В.В. Довіра як фактор управління депозитним ризиком комерційного банку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 13. С. 39-44. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/13_2019/9.pdf
6. Шликова А.Б. Ефективність депозитної політики банків. 2023. URL: https://krs.chmnu.edu.ua/js_pui/bitstream/123456789/2659/1/%D0%A8%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf
7. Васюренко О.В. Управління депозитним портфелем комерційного банку: сучасний стан та перспективи розвитку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Економіка. 2014. № 77. С. 136-140.
8. Герасимович А.М. Управління депозитним портфелем комерційного банку: сучасні тенденції та перспективи розвитку. *Вісник Національного банку України*. 2019. № 11. С. 46-51.
9. Дзюблюк О.В. Управління депозитним портфелем комерційного банку: сучасні тенденції та перспективи розвитку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Економіка. 2019. № 83. С. 85-89.
10. Гриценко О.А. Управління депозитним портфелем комерційного банку: сучасний стан та перспективи розвитку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Економіка. 2018. № 79. С. 117-121.
11. Кох Т.А. Управління депозитним портфелем комерційного банку: сучасні тенденції та перспективи розвитку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Економіка. 2019. № 88. С. 80-84.
12. Савлук М.І. Управління депозитним

- портфелем комерційного банку: сучасні тенденції та перспективи розвитку. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2020. № 92. С. 75-79.
13. Ілляш В.Ю., Чаленко Н.В. Депозитна політика комерційного банку та інструменти її реалізації. *Економіка. Управління. Інновації*. 2014. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_1_44
14. Жовтун Є.В. Теоретичні аспекти депозитної політики банків. *Облік і фінанси*. 2016. № 3. С. 77-83.
15. Коваленко В.В. Вплив депозитної політики на формування архітекτονіки розвитку банків. *ScienceRise*. 2015. № 3(3). С. 78-81.
16. Косова Т.Д., Тарасов І.Ю. Пруденційний механізм конкурентної політики на депозитному ринку. Держава та регіони. Серія: *Економіка та підприємництво*. 2014. № 6. С. 94-99.
17. Булюк В.В., Бездітко Ю.М. Інструменти депозитної політики банків України: оціночні характеристики та ефективність. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 38(2). С. 78-83.
18. Салига К.С., Ганзюк С.М., Притуляк Д.І. Депозитна політика комерційних банків: проблеми реалізації та напрями вдосконалення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 7. С. 96-98.
19. Тарасова О.В. Проблеми формування депозитної бази комерційних банків України. *Економіка харчової промисловості*. 2019. Т. 11. Вип. 2. С. 89-94.
20. Федішин М.П., Білявська А.В. Депозитні операції комерційних банків: сучасний стан та тенденції розвитку. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 5(2). С. 112-119.
21. Philipp Mader. «Formation and management of commercial banks' deposit portfolio». 2016. URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.062049103463&origin=resulstlist&sort =plff&src=s&st1=Philipp+Mader&st2=deposit+portfolio&sid=72db0ca5c71661e1f4e5cc5caa7f3f80&sot=b&sdt=b&sl=49&s=TITLABSKEY%28Philipp+Mader+deposit+portfolio%29&relpos=2&citeCnt=0&searchTerm=>
22. John Gutmann. The strategy of forming the optimal structure of the deposit portfolio. 2016. URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.084868917897&origin=resultslist&sort =plff&src=s&st1=john+gutmann&st2=&sid=96313683f142233b4033827b167d242b&sot=b&sdt=b&sl=21&s=TITLE-ABSKEY%28john+gutmann%29&relpos=1&citeCnt=1&searchTerm=john+ gutmann>
-
- ### References
1. Makarenko, Yu.P., Khatsko, V.V. (2021). Otsinka upravlinnia depozytnym portfelem komertsiiinoho banku na prykladi AT «OTP BANK» [Assessment of deposit portfolio management of a commercial bank using the example of JSC «OTP BANK»]. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2021/8.pdf
2. Kuzmenko, O.S. (2021). Upravlinnia depozytnym portfelem banku v umovakh tsyvrovoi transformatsii [Management of the bank's deposit portfolio in the conditions of digital transformation]. *Ekonomika i prohnouzuvannia*, 4, 112-121.
3. Zhuravel, O.A., Solomina, H.V. (2021). Upravlinnia depozytnym portfelem komertsiiinoho banku [Management of the deposit portfolio of a commercial bank] Retrieved from https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/56466/1/%d0%96%d1%83%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b5%d0%b-b%d1%8c%20%d0%9e.%d0%90_2021.pdf
4. Melnychuk, N.Iu., Kovalchuk, S.S. (2020). Depozytna diialnist bankivskykh ustanov u konteksti formuvannia yikhoi resursnoi bazy [Deposit activities of banking institutions in the context of the formation of

- their resource base]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, 1, 163-167.
5. Zubova, V.V. (2019). Dovira yak faktor upravlinnia depozytnym ryzykom komertsiiinoho banku [Trust as a factor in deposit risk management of a commercial bank]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 13, 39-44. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/13_2019/9.pdf
 6. Shlykova, A.B. (2023). Efektyvnist depozytnoi polityky bankiv [Effectiveness of deposit policy of banks]. Retrieved from <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2659/1/%D0%A8%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>
 7. Vasiurenko, O.V. (2014). Upravlinnia depozytnym portfelem komertsiiinoho banku: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Management of the deposit portfolio of a commercial bank: current state and prospects for development]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serii: Ekonomika*, 77, 136-140.
 8. Herasymovych, A.M. (2019). Upravlinnia depozytnym portfelem komertsiiinoho banku: suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku [Management of the deposit portfolio of a commercial bank: modern trends and prospects for development]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, 11, 46-51.
 9. Dziubliuk, O.V. (2019). Upravlinnia depozytnym portfelem komertsiiinoho banku: suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku [Management of the deposit portfolio of a commercial bank: modern trends and prospects for development]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serii: Ekonomika*, 83, 85-89.
 10. Hrytsenko, O.A. (2018). Upravlinnia depozytnym portfelem komertsiiinoho banku: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Management of the deposit portfolio of a commercial bank: current state and prospects for development]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serii: Ekonomika*, 79, 117-121.
 11. Kokh, T.A. (2019). Upravlinnia depozytnym portfelem komertsiiinoho banku: suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku [Management of the deposit portfolio of a commercial bank: modern trends and prospects for development]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serii: Ekonomika*, 88, 80-84.
 12. Savluk, M.I. (2020). Upravlinnia depozytnym portfelem komertsiiinoho banku: suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku [Management of the deposit portfolio of a commercial bank: modern trends and prospects for development]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serii: Ekonomika*, 92, 75-79.
 13. Illiash, V.Iu., Chalenko N.V. (2014). Depozytna polityka komertsiiinoho banku ta instrumenty yii realizatsii [Депозитна політика комерційного банку та інструменти її реалізації]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_1_44
 14. Zhovtun, Ye.V. (2016). Teoretychni aspekty depozytnoi polityky bankiv [Theoretical aspects of deposit policy of banks]. *Oblik i finansy*, 3, 77-83.
 15. Kovalenko, V.V. (2015). Vplyv depozytnoi polityky na formuvannya arkhitektoniky rozvytku bankiv [The influence of the deposit policy on the formation of the architecture of the development of banks]. *ScienceRise*, 3(3), 78-81.
 16. Kosova, T.D., Tarasov, I.Iu. (2014). Prudentsiinyi mekhanizm konkurentnoi polityky na depozytnomu rynku [Prudential mechanism of competitive policy on the deposit market]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, 6, 94-99.
 17. Buliuk, V.V., Bezditko, Yu.M. (2019). Instrumenty depozytnoi polityky bankiv

- Ukrainy: otsinochni kharakterystyky ta efektyvnist [Deposit policy instruments of banks of Ukraine: evaluation characteristics and efficiency]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, 38(2), 78-83.
18. Salyha, K.S., Hanzhiuk, S.M., Prytuliak, D.I. (2014). Depozytna polityka komertsiiynkh bankiv: problemy realizatsii ta napriamy vdoskonalennia [Deposit policy of commercial banks: implementation problems and directions for improvement]. *Investyt-sii: praktyka ta dosvid*, 7, 96-98.
19. Tarasova, O.V. (2019). Problemy formuvania depozytnoi bazy komertsiiynkh bankiv Ukrainy [Problems of forming the deposit base of commercial banks of Ukraine]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, 11, 2, 89-94.
20. Fedyshyn, M.P., Biliavska, A.V. (2019). Depozytni operatsii komertsiiynkh bankiv: suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku [Deposit operations of commercial banks: current state and development trends]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, 5(2), 112-119.
21. Philipp, Mader (2016). «Formation and management of commercial banks' deposit portfolio». URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.062049103463&origin=resultslist&sort=plff&src=s&st1=Philipp+Mader&st2=deposit+portfolio&sid=72db0ca5c71661e1f4e5cc5caa7f3f80&sot=b&sdt=b&sl=49&s=TITLEABSKEY%28Philipp+Mader+deposit+portfolio%29&relpos=2&citeCnt=0&searchTerm=>
22. John, Gutmann (2016). The strategy of forming the optimal structure of the deposit portfolio. URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.084868917897&origin=resultslist&sort=plff&src=s&st1=john+gutmann&st2=&sid=96313683f142233b4033827b167d242b&sot=b&sdt=b&sl=21&s=TITLE-ABSKEY%28john+gutmann%29&relpos=1&citeCnt=1&searchTerm=john+gutmann>

Opalchuk R., Nevgad B. (2024).

METHODS OF DEPOSIT PORTFOLIO FORMATION AS AN INSTRUMENT OF THE BANK'S RESOURCE POLICY

BIOECONOMY AND AGRARIAN BUSINESS, 15(2): 75-90

<https://journals.nubip.edu.ua/index.php/bioeconomy/article/view/49936>

[https://doi.org/10.31548/economics15\(2\).2024.066](https://doi.org/10.31548/economics15(2).2024.066)

Abstract. The article examines the role of the deposit portfolio in providing the resource base of a commercial bank. The theoretical aspects of forming the deposit portfolio, its components, and influencing factors are considered. To determine the financial stability and the bank's ability to provide loans and invest funds in various types of assets, an analysis of the relationships between the bank's resource policy and its deposit portfolio has been conducted. Methods and strategies influencing the formation of the deposit portfolio and its role as an important instrument of resource policy are investigated.

The main factors of deposit portfolio management are analyzed, including deposit mobilization strategies, asset allocation, risk profile, and diversification. The instruments used for deposit portfolio management are described in detail, including the liquidity model, risk assessment model, deposit demand forecasting model, competitive environment analysis, and others. Ways to maximize profits from deposits are explored, including the use of optimal interest rates, development of new products and services to attract clients. To form the basis of the research, the

dynamics of the efficiency indicators of the deposit policy of PJSC CB «PrivatBank» for the years 2019-2023 were analyzed.

The practical aspects of deposit portfolio management are examined, and recommendations for its optimization are provided. Specifically, issues such as creating effective mechanisms for attracting new clients, developing deposit portfolio products, considering client interests, and ensuring a high level of service are investigated. Factors such as risk, liquidity, profitability, and stability are analyzed to determine the optimal allocation of deposit resources.

Successful deposit portfolio management requires continuous monitoring of market conditions and analysis of changes in demand and supply in the banking market. Concrete recommendations for managing commercial banks' deposit portfolios, based on research findings, are proposed. The obtained results can be utilized to enhance the financial stability of the bank. Banks can employ recommendations for diversifying the deposit portfolio and managing risks to ensure stable development and prevent financial issues.

Keywords: bank; banking resources; deposit portfolio; deposit policy; deposit portfolio management; resource policy; financial stability.
